

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра трудових ресурсів і підприємництва

06-05-163М

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять та самостійного вивчення
навчальної дисципліни «**Соціальна політика**»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійними програмами «Управління
персоналом і економіка праці» та «Бізнес-аналітика»
спеціальності 051 «Економіка»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з якості
ННІЕМ
Протокол № 3 від 21.11.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійного вивчення навчальної дисципліни «Соціальна політика» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійними програмами «Управління персоналом і економіка праці» та «Бізнес-аналітика» спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання. [Електронне видання] / Юрчик Г. М. – Рівне : НУВГП, 2024. – 35 с.

Укладач: Юрчик Г. М., к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Відповідальний за випуск: Міщук Г. Ю., д.е.н., професор, завідувач кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Керівники ОПП: Рошик І.А., к.е.н., доцент; Юрчик Г.М., к.е.н., доцент.

Зміст

1. Загальні положення.....	3
2. Тематичний зміст дисципліни та завдання до практичних занять..	4
3. Індивідуальна робота студентів.....	30
4. Рекомендована література.....	33

© Г. М. Юрчик, 2024
© НУВГП, 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Соціальна політика є важливою складовою державної політики на державному, регіональному, місцевому та локальному рівнях, що тісно пов'язана з економічною політикою. Це актуалізує значення дисципліни «Соціальна політика» у підготовці майбутніх фахівців за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні і поведінкові науки».

Метою вивчення дисципліни «Соціальна політика» є формування у студентів теоретичних засад та набуття практичних навичок розв'язувати складні спеціалізовані задачі та прикладні проблеми соціальної сфери за посередництвом реалізації соціальної політики. Вивчення ОК «Соціальна політика» базується на законодавчих аспектах реалізації основних векторів соціальної політики в Україні.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Соціальна політика» є:

- оволодіння теоретичними знаннями щодо сутності, складових, функцій та рівнів соціальної політики;
- вивчення інституційно-правового та фінансового забезпечення соціальної політики в Україні;
- розуміння основних векторів та інструментів соціальної політики в Україні;
- розуміння та застосування державних соціальних стандартів та соціальних гарантій в соціальній політиці;
- вміння застосовувати інструменти соціального захисту та підтримки цільових груп населення відповідно до законодавства України.

За результатами вивчення дисципліни студенти матимуть *наступні компетенції (вміння):*

Загальні компетентності

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

Кінцеві результати вивчення дисципліни «Соціальна політика» будуть представлені *переліком таких програмних результатів навчання:*

ПРН-9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН-12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН-13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН-18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

Даний курс поглиблює знання та практичні навички майбутніх фахівців-економістів в соціальній сфері для забезпечення соціального захисту та підтримки населення як одного з найбільш важливих економічних факторів.

2. ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ТА ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ЯК ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Теоретичні аспекти соціальної політики держави. Концепція «соціальної держави»

Сутність соціальної політики. Цілі та функції соціальної політики. Суб'єкти та об'єкти соціальної політики. Принципи соціальної політики. Моделі соціальної політики. Концепція «соціальної держави».

Тести для самоперевірки:

1. У загальному значенні під політикою прийнято розуміти (оберіть найбільш повну відповідь):

- а) стратегічний напрямок, сукупність форми та заходів діяльності держави у тій чи іншій сфері суспільного життя у певний період відповідно до визначених пріоритетів
- б) сукупність загальнодержавних заходів щодо регулювання тої чи іншої сфери суспільного життя
- в) стратегічний напрямок держави щодо регулювання та розвитку тої чи іншої сфери суспільного життя
- г) сукупність органів державної влади, які реалізують загальнодержавні заходи щодо регулювання тієї чи іншої сфери суспільного життя
- д) концепція, яка покладена в основу державного регулювання певною сферою суспільного життя

2. Соціальна політика – це складова:

- а) зовнішньої політики держави

- б) внутрішньої політики держави
 - в) інвестиційної політики держави
 - г) монетарної політики держави
 - д) системи соціального захисту
3. Що з нижче вказаного не входить до переліку безпосередніх завдань соціальної політики:
- а) забезпечення соціальної стабільності та соціальної безпеки в державі
 - б) забезпечення реалізації принципів соціальної справедливості, виконання соціальних прав та гарантій держави
 - в) підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, формування позитивного сальдо експортно-імпортних операцій
 - г) збалансування доходної та видаткової частини зведеного державного бюджету
 - д) зниження бідності населення, формування середнього класу
4. Комплекс відносин і зв'язків, які виникають між людьми, соціальними групами, що пов'язані із визначенням їх місця та ролі у суспільному житті – це:
- а) соціальна політика
 - б) соціальні відносини
 - в) соціальні потреби
 - г) соціальна інфраструктура
 - д) усі відповіді правильні
5. До об'єктів соціальної політики не належать:
- а) соціальні відносини
 - б) соціальні процеси
 - в) соціальні потреби
 - г) Міністерство соціальної політики
 - д) соціальні допомоги
6. До цілей соціальної політики належать (оберіть найбільш повну відповідь):
- а) забезпечення безконфліктних соціальних відносин, прогресивного соціального розвитку та задоволення соціальних потреб населення
 - б) забезпечення регресивного соціального поступу, зниження соціальних потреб, забезпечення безконфліктних соціальних відносин
 - в) задоволення соціальних потреб населення на рівні прожиткового мінімуму
 - г) забезпечення регресивного соціального поступу та зниження соціальних потреб населення
 - д) зниження соціальних потреб та запитів населення, забезпечення соціального розвитку
7. Суб'єктами соціальної політики є (оберіть найбільш повну відповідь):
- а) держава в особі вищих (КМУ, Міністерство соціальної політики) та регіональних / місцевих органів влади (управління праці та соціальної політики, центри зайнятості та ін.)
 - б) інститути громадянського суспільства (партії, громадські організації, об'єднання роботодавців та найманих працівників)
 - в) суб'єкти господарювання
 - г) окремі члени суспільства
 - д) усі відповіді правильні

8. До принципів соціальної політики відносять:
- а) соціальної справедливості
 - б) індивідуальної соціальної відповідальності
 - в) соціального партнерства
 - г) соціальної солідарності
 - д) усі відповіді правильні
9. Який принцип соціальної політики забезпечує врівноваженість у соціальних відносинах прав і обов'язків людей, трудовою активністю людей та їх соціальним становищем, інтересів суспільства і особи
- а) соціальної справедливості
 - б) індивідуальної соціальної відповідальності
 - в) соціального партнерства
 - г) соціальної солідарності
 - д) усі відповіді правильні
10. Для якої моделі соціальної політики соціальні зобов'язання держави зведені до мінімуму та полягають у захисті лише бідних та зубожілих верств населення, домінує принцип індивідуальної соціальної відповідальності, а механізмом координації індивідуальних інтересів є ринкова економіка?
- а) ліберальна (англо-саксонська)
 - б) соціал-демократична (скандинавська)
 - в) континентальна
 - г) європейська
 - д) українська

Практичні завдання:

1. Проведіть дослідження яка кількість політичних партій та профспілкових об'єднань зареєстрована в Україні. Виходячи із цих даних та власного досвіду, обґрунтуйте власну думку стосовно того, яка їх значимість та дієвість як суб'єктів соціальної політики в Україні?

2. Перерахуйте принципи соціальної політики. Обґрунтуйте наявність / відсутність певних труднощів щодо їх дотримання в Україні. Обґрунтуйте власну позицію (в т.ч. на основі прикладів).

Тема 2. Нормативно-правове, фінансове та інституційне забезпечення соціальної політики

Міжнародні правові акти, які визначають основні соціальні права громадян. Конституція та законодавчі акти, які визначають правові засади реалізації соціальної політики в Україні. Фінансове забезпечення соціальної політики: джерела та рівні фінансування. Благодійництво, меценатство, спонсорство як особливі вектори реалізації та фінансування соціальної політики. Інституційне забезпечення соціальної політики в Україні.

Тести для самоперевірки:

1. До міжнародних правових актів, які визначають права громадян в Україні, відносять:
 - а) Загальна декларація прав людини (1948)
 - б) Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966)
 - в) Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966)
 - г) Конституція України
 - д) Конвенції Міжнародної організації праці як ратифіковані, так і не ратифіковані в Україні
2. Право на життя, свободу, особисту недоторканість, право на захист честі та доброго імені, на справедливий, незалежний і публічний суд відносять до групи прав:
 - а) соціальних
 - б) політичних
 - в) економічних
 - г) громадянські
 - д) усі відповіді правильні
3. Право на працю, відпочинок, достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, охорону здоров'я, медичну допомогу відносять до групи прав:
 - а) соціальних
 - б) політичних
 - в) економічних
 - г) громадянські
 - д) усі відповіді правильні
4. До законодавчих актів, які визначають правові основи реалізації соціальної політики в Україні, належать:
 - а) ЗУ «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (2003)
 - б) ЗУ «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (2000)
 - в) ЗУ «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (1999)
 - г) ЗУ «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (2011)
 - д) усі відповіді правильні
5. До централізованих (державних) джерел фінансування соціальної політики не належить:
 - а) державний бюджет
 - б) місцеві бюджети
 - в) Пенсійний фонд України
 - г) благодійні фонди
 - д) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування
6. До централізованих (державних) позабюджетних джерел фінансування соціальної політики належить:
 - а) державний бюджет
 - б) місцеві бюджети
 - в) Пенсійний фонд України
 - г) благодійні фонди
 - д) витрати роботодавців на соціальний захист (соціальний пакет) працівників
7. До децентралізованих колективних джерел фінансування соціальної політики належить:

- а) державний бюджет
- б) місцеві бюджети
- в) Пенсійний фонд України
- г) благодійні фонди
- д) витрати роботодавців на соціальний захист (соціальний пакет) працівників

8. До децентралізованих приватних джерел фінансування соціальної політики належить:

- а) державний бюджет
- б) Пенсійний фонд України
- в) благодійні фонди
- г) витрати роботодавців на соціальний захист (соціальний пакет) працівників
- д) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування

9. До децентралізованих приватних джерел фінансування соціальної політики належить:

- а) Пенсійний фонд України
- б) державний бюджет
- в) благодійні фонди
- г) бюджети домогосподарств
- д) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування

10. Консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування – це:

- а) єдиний соціальний внесок
- б) податок з доходів фізичних осіб
- в) військовий збір
- г) державне мито
- д) страховий збір

Практичні завдання:

1. Використовуючи офіційні дані Міністерства фінансів України (<https://mof.gov.ua/uk/statistichnij-zbirnik>) проаналізуйте обсяги фінансування бюджетних видатків соціального призначення за останні 5 років. Які закономірності ви виявили?

2. Порівняйте обсяги бюджетного фінансування видатків соціального призначення в Україні та державах ЄС (дані містяться на сайті Eurostat - <https://ec.europa.eu/eurostat>). Зробіть висновки.

3. Спираючись на офіційні статистичні дані в Україні та ЄС порівняйте структуру видатків домогосподарств за останні три роки. Яка частка видатків припадає на освіту, охорону здоров'я та відпочинок в Україні та ЄС? Про що свідчать виявлені закономірності?

4. Визначте значимість благодійництва як джерела фінансування соціальних програм в Україні за Світовим індексом благодійності (World Giving Index)? Як змінилася рейтингова позиція України за вказаним

індексом за останні три роки? Чим можна пояснити такі тенденції?

5. Визначити суму ЄСВ, яку згідно з чинним законодавством має сплатити роботодавець за поточний місяць за соціальне страхування найманих працівників на основі даних нижче наведеної таблиці.

Роботодавець	ФОП за місяць, грн.	в тому числі:		Категорія працівників
		ППП	сума заробітної плати, грн.	
ТзОВ «Мрія»	Σ	Баль О.	МЗП/2	неповна зайнятість
		Коваль Р.	МЗП*1,4	-
		Козак М.	МЗП*2,6	інвалід
		Романович Ю.	МЗП+300	
УТОГ «Інва-код»	Σ	Король С.	МЗП+1000	інвалід
		Романенко В.	МЗП-2000	неповна зайнятість
		Котик В.	МЗП*1,1	інвалід
		Мазурик С.	МЗП+2500	інвалід
		Мирошко Б.	МЗП*1,7	

Тема 3. Соціальний захист як механізм реалізації соціальної політики

Сутність та значимість соціального захисту. Класифікація інструментів соціального захисту населення (адміністративно-правові, організаційно-економічні, соціально-психологічні). Види соціальних допомог (страхові, безеквівалентні / нестрахові, адресні, універсальні, комбіновані). Складові соціального захисту (соціальне страхування, соціальне забезпечення, соціальне обслуговування).

Тести для самоперевірки:

- Система взаємодіючих адміністративно-правових, організаційно-економічних та соціально-психологічних інструментів і заходів, які реалізуються для соціального захисту населення та зменшення соціального ризику – це:
 - соціальне страхування
 - соціальна політика
 - соціальна безпека
 - соціум
 - соціальний захист
- Яка функція соціального захисту спрямована на попередження соціальних ризиків через участь населення у соціальному страхуванні:
 - економічна
 - лікувальна
 - організаційна
 - попереджувальна (превентивна)
 - виховна
- Які інструменти соціального захисту спрямовані на фінансування соціальної сфери та виплату соціальних допомог:
 - страхові
 - адміністративно-правові
 - організаційно-економічні
 - виховні
 - соціально-психологічні
- До умови отримання нестрахової / безеквівалентної соціальної допомоги є:

- а) відповідність визначеним критеріям (малозабезпеченість, народження дитини, перевищення суми оплати за ЖКП визначеній частці та ін.)
 - б) звернення населення за їх призначенням
 - в) участь у системі загальнообов'язкового соціального страхування
 - г) наявність коштів у зведеному державному бюджеті / Пенсійному фонді
 - д) встановлення приналежності населення до бідних категорій громадян
5. Необхідною умовою отримання виплат за загальнообов'язковим соціальним страхуванням є:
- а) відповідність визначеним критеріям (малозабезпеченість, народження дитини, перевищення суми оплати за ЖКП визначеній частці та ін.)
 - б) звернення населення за їх призначенням
 - в) участь у системі загальнообов'язкового соціального страхування
 - г) наявність коштів у зведеному державному бюджеті / Пенсійному фонді
 - д) встановлення приналежності населення до бідних категорій громадян
6. Які інструменти соціального захисту передбачають формування настанов до попередження / зменшення соціальних ризиків на основі соціальної реклами та пропаганди (про усиновлення дітей, введення здорового способу життя, престижність робітничих професій та ін.)?
- а) адміністративно-правові
 - б) організаційно-економічні
 - в) патерналіські
 - г) соціально-психологічні
 - д) страхові
7. Яка з функцій соціального захисту реалізується за посередництвом загальнообов'язкового соціального страхування:
- а) лікувальна
 - б) попереджувальна
 - в) виховна
 - г) організаційна
 - д) економічна
8. Соціальні допомоги, призначення і виплата яких здійснюється за принципом права (набуття певного статусу, за фактом народження дитини тощо) не залежно від майнового стану претендентів, є:
- а) адресними
 - б) субсидійними
 - в) універсальними
 - г) дотаційними
 - д) комбінованими
9. Соціальні допомоги, призначення і виплата яких здійснюється на основі моніторингу та аналізу доходів та майнового становища претендентів, є:
- а) дотаційними
 - б) субсидійними
 - в) універсальними
 - г) адресними
 - д) комбінованими
10. При призначенні яких соціальних допомог першочергово враховується приналежність особи до категорії, на яку безпосередньо спрямована ця допомога, проте при визначенні розміру допомоги враховується дохід заявника?
- а) дотаційними
 - б) субсидійними

- в) універсальними
- г) адресними
- д) комбінованими

Практичні завдання:

1. Ідентифікуйте до яких видів соціальних допомог належать соціальні допомоги, які призначаються відповідно до Законів України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» (1993), «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» (2000), Постанови КМУ «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» (1995)?

2. Наведіть приклади реалізації соціальних програм / інструментів соціального захисту, які передбачають виконання попереджувальної функції соціального захисту? Обґрунтуйте власну думку щодо їх дієвості.

3. Наведіть приклади реалізації соціальних програм / інструментів соціального захисту, які передбачають виконання лікувальної функції соціального захисту? Обґрунтуйте власну думку щодо їх дієвості.

Тема 4. Соціальні стандарти та гарантії в Україні

Соціальні стандарти: сутність та види. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт в Україні: сутність, механізм встановлення, відповідність стандартам життя. Соціальні гарантії: сутність та види. Мінімальна заробітна плата як основна соціальна гарантія для працівників. Мінімальна пенсія як соціальна гарантія для пенсіонерів. Інші види мінімальних соціальних виплат в Україні. Поняття фактичного прожиткового мінімуму.

Тести для самоперевірки:

1. Вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості – це:

- а) фізіологічно необхідний мінімум
- б) неоподатковуваний мінімум
- в) мінімальна корзина
- г) прожитковий мінімум
- д) мінімальний пакет

2. Для якої із нижче вказаних соціально-демографічної групи населення прожитковий мінімум в Україні не встановлюється:

- а) діти віком до 6 років
- б) осіб, які втратили працездатність
- в) діти віком від 6 до 18 років
- г) осіб у економічно активному віці (15-70 років)
- д) осіб у працездатному віці (18-60 років)

3. Встановлений законодавчими актами мінімальний розмір заробітної плати, пенсії за віком, соціальних допомог – це:

- а) нормативи доходу
- б) нормативи забезпечення
- в) державні соціальні стандарти
- г) державні соціальні гарантії
- д) соціальні норми

4. Обсяги мінімального споживання продуктів харчування в натуральному вираженні (до прикладу, фруктів, овочів, молока, яєць, які припадають на одну особу на місяць/ рік) – це норматив:

- а) харчування
- б) забезпечення
- в) споживання
- г) виживання
- д) доходу

5. Величина особистого доходу громадянина або сім'ї, що гарантує їм достатній рівень задоволення потреб, що розраховується на основі узагальнення та приведення до грошового еквіваленту нормативів споживання та забезпечення – це:

- а) прожитковий мінімум
- б) норматив доходу
- в) норматив забезпечення
- г) мінімальна заробітна плата
- д) мінімальний споживчий кошик

6. Мінімальна заробітна плата в Україні відноситься до:

- а) державних соціальних стандартів
- б) державних соціальних нормативів
- в) державного соціального забезпечення
- г) державних соціальних норм
- д) державних соціальних гарантій

7. Який соціальний норматив визначається на основі вартісної величини набору нормативів споживання та забезпечення та є основою для визначення прожиткового мінімуму для різних соціально-демографічних груп населення?

- а) норматив соціального життя
- б) норматив доходу
- в) норматив виживання
- г) норматив соціального мінімуму
- д) норматив благополуччя

8. Яке нижче наведених тверджень відображає правильний зв'язок між послідовністю розробки соціальних стандартів та гарантій:

- а) на базі соціальних норм та нормативів встановлюються соціальні гарантії, а потім - прожитковий мінімум
- б) на базі державних соціальних гарантій встановлюються соціальні норми та нормативи
- в) на базі соціальних норм та нормативів встановлюється прожитковий мінімум, а потім – соціальні гарантії
- г) на базі соціальних норм, нормативів, гарантій встановлюється прожитковий мінімум
- д) на базі соціальних норм встановлюються державні соціальні нормативи

9. До числа основних соціальних гарантій не належить
- а) мінімальна заробітна плата
 - б) мінімальний розмір пенсії за віком
 - в) мінімальні розміри державних соціальних допомог
 - г) середня заробітна плата
 - д) мінімальний розмір допомоги по безробіттю
10. Мінімальна заробітна плата належить до
- а) державних соціальних стандартів
 - б) державних соціальних норм
 - в) державних соціальних нормативів
 - г) державних соціальних гарантій
 - д) державного соціального забезпечення

Практичні завдання:

1. Проаналізуйте за десять останніх років динаміку: а) мінімальної заробітної плати та прожиткового мінімуму для працездатних осіб; б) мінімальної пенсії за віком та прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб в Україні. Визначте співвідношення між ними. Зробіть висновки про зміну рівня життя населення.
2. Порівняйте розмір мінімальної заробітної плати в Україні (<https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/min/index.php>) та державах ЄС (<https://ec.europa.eu/eurostat>) ? Зробіть висновки.
3. Проаналізуйте динаміку середньої заробітної плати в Україні за даними Державної служби статистики (<https://www.ukrstat.gov.ua/>) за останні десять років, а також її співвідношення із прожитковим мінімумом для працездатних та мінімальною заробітною платою. Зробіть висновки.
4. На основі інформації, що розміщена на сайті Міністерства соціальної політики (<https://www.msp.gov.ua/>), про результати моніторингу фактичного прожиткового мінімуму в Україні, проаналізуйте його співвідношення з законодавчо визначеним прожитковим мінімумом? Зробіть висновки.

Тема 5. Ефективність та проблеми реалізації соціальної політики

Взаємозв'язок економічної та соціальної політики держави. Добробут та рівень життя населення як критерії ефективності соціальної політики. Людський розвиток як кінцева мета соціальної політики. Бідність населення та соціальна напруга у забезпеченні ефективності соціальної політики. Тіньова економіка, корупція, популізм, дефіцит бюджету як проблеми реалізації соціальної політики (прояви та наслідки).

Тести для самоперевірки:

1. Яким чином пов'язані між собою соціальна та економічна політика ?
 - а) вони не пов'язані
 - б) соціальна політика є похідною та підпорядкованою економічній політиці
 - в) економічна політика є похідною та підпорядкованою соціальній політиці

- г) економічна та соціальна політика є паритетно залежними один від одного та однаково значимими
 - д) соціальна політика є складовою економічної політики
2. Які з нижче перерахованих напрямів відображають вплив економічної політики та соціальної політики?
- а) ефективність економічної політики держави визначає фінансові можливості держави реалізувати соціальні програми
 - б) високий рівень соціальної спрямованості видаткової частини державного бюджету обумовлює зростання його дефіцитності
 - в) економічне зростання зумовлює зниження рівня життя населення та поширення бідності
 - г) економічний спад (криза) зумовлює підвищення рівня життя населення та зниження бідності
 - д) зростання кількості та якості людських ресурсів є фактором економічного зростання
3. Основним критерієм ефективності соціальної політики є:
- а) рівень життя / добробуту населення
 - б) частка видатків на соціальний захист у ВВП держави
 - в) дефіцит державного бюджету
 - г) ВВП на душу населення
 - д) соціальні видатки бюджету та позабюджетних фондів соціального страхування в розрахунку на одну особу
4. Людський розвиток як мета соціальної політики в широкому розуміння передбачає:
- а) процес зростання людських можливостей та розширення людської свободи
 - б) подолання бідності
 - в) досягнення повної зайнятості, подолання безробіття
 - г) досягнення рівності у доходах населення
 - д) зростання трудових та нетрудових доходів населення
5. Зростання яких із нижче вказаних індикаторів свідчить про зниження ефективності реалізації соціальної політики?
- а) рівень доходів населення
 - б) рівень народжуваності населення
 - в) рівень бідності населення
 - г) рівень зайнятості населення
 - д) рівень диференціації доходів населення
6. Зростання яких із нижче вказаних індикаторів свідчить про зростання ефективності реалізації соціальної політики?
- а) рівень народжуваності населення
 - б) рівень зайнятості населення
 - в) рівень доходів населення
 - г) рівень бідності населення
 - д) рівень диференціації доходів населення
7. Проявами соціальної напруги в суспільстві є:
- а) страйки працівників
 - б) погіршення криміногенної ситуації
 - в) поширення девіантної поведінки (наркоманія, алкоголізм, проституція,

жебраківання та ін.)

- г) зростання частки молоді, яка вступила у заклади професійної освіти
 - д) рееміграція значної частини населення в Україну
8. До макроекономічних проблем, які знижують ефективність соціальної політики в Україні, можна віднести:
- а) тінізацію економіки
 - б) корупцію
 - в) популізм при формуванні видаткової частини бюджету
 - г) дефіцит державного бюджету
 - д) усі відповіді правильні
9. При визначенні рівня життя населення слід враховувати:
- а) рівень доходів населення
 - б) рівень освіченості та доступ до освіти
 - в) стан здоров'я та доступ до охорони здоров'я
 - г) рівень культури та доступ до відповідної інфраструктури
 - д) усі відповіді правильні
10. Які з нижче перехованих трендів є свідченням зростання ефективності соціальної політики?
- а) збільшення середньої очікуваної тривалості життя
 - б) депопуляція
 - в) перевищення потоку емігрантів над іммігрантами
 - г) зниження смертності населення
 - д) зростання частки соціальних трансфертів у сукупних доходах населення

Практичні завдання:

1. Обґрунтуйте яким чином пов'язані між собою економічна та соціальна політика? Чи можна вважати, що первинною або ж пріоритетною по відношенню до соціальної політики є економічна політика (та навпаки)? Обґрунтуйте власну позицію.
2. За допомогою яких показників / індикаторів можна оцінювати рівень життя населення?
3. Як ви розумієте поняття «людського розвитку»? В чому він виявляється? Чи можна вважати суспільний регрес протилежним до нього поняттям?
4. Обґрунтуйте яким чином такі макроекономічні проблеми як тіньова економіка, популізм при формуванні видаткової частини бюджету, дефіцит державного бюджету, корупція впливають на реалізацію соціальної політики. Обґрунтуйте власну позицію, наведіть приклади.

МОДУЛЬ 2

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Тема 6. Соціальний захист зайнятих в Україні

Необхідність та інструменти соціального захисту зайнятого населення

(норми та гарантії в оплаті праці; оподаткування заробітної плати; індексація та компенсація заробітної плати та ін.). Загальнообов'язкове державне соціальне страхування працівників.

Тести для самоперевірки:

1. Який з нижче перерахованих інструментів спрямований на соціальний захист працюючих в умовах інфляції
 - а) мінімальна заробітна плата
 - б) індексація заробітної плати
 - в) дотаційна підтримка робочих місць
 - г) виплата допомоги по безробіттю
 - д) компенсація заробітної плати
2. Компенсація заробітної плати здійснюється у разі затримки строків її виплати на:
 - а) один місяці та більше
 - б) не менше 6 місяців
 - в) не менше 3 місяців
 - г) 2 місяці та більше
 - д) 12 місяців і більше
3. Відповідно до законодавства України службовим відрядженням визнається
 - а) будь-яка поїздка працівника за межі населеного пункту проживання
 - б) поїздка працівника за розпорядження керівника для виконання службового доручення поза місцем роботи за наявності підтверджуючих документів
 - в) поїздка працівника у службових цілях, якщо в цьому є виробнича необхідність
 - г) поїздка працівника закордон у службових цілях
 - д) відсутність працівника на робочому місці для виконання професійних обов'язків
4. Строк службового відрядження для працівників бюджетних установ у межах України не може перевищувати:
 - а) 30 календарних днів
 - б) 60 робочих днів
 - в) 30 робочих днів
 - г) 60 календарних днів
 - д) 90 календарних днів
5. Які з нижче перерахованих витрат в період службового відрядження не потребують документального підтвердження для відшкодування:
 - а) витрати на проживання
 - б) витрати на проїзд
 - в) добові витрати
 - г) витрати на побутові послуги в готелі
 - д) витрати на харчування
6. Заробітна плата працівників підлягає індексації у межах:
 - а) мінімальної заробітної плати
 - б) прожиткового мінімуму для працездатних
 - в) межі малозабезпеченості
 - г) неоподаткованого мінімуму
 - д) 50% від мінімальної заробітної плати

7. Сума індексації грошових доходів громадян визначається як результат
- а) множення грошового доходу, що підлягає індексації, на величину приросту індексу споживчих цін
 - б) ділення грошового доходу, що підлягає індексації, на величину приросту індексу споживчих цін
 - в) ділення приросту індексу споживчих цін на грошовий дохід, що підлягає індексації;
 - г) множення грошового доходу, що підлягає індексації, на індекс зростання середньої заробітної плати в державі
 - д) множення грошового доходу, що підлягає індексації, на індекс зростання середньої заробітної плати в державі за попередній квартал
8. Базою сплати єдиного соціального внеску (ЄСВ) для роботодавців в період трудової діяльності працівників є
- а) розмір нарахованої заробітної плати з урахуванням визначених мінімальної та максимальної бази сплати ЄСВ
 - б) розмір нарахованої заробітної плати без обмежень
 - в) сума витрат на надання «соціального пакету» працівникам
 - г) сума виплаченої допомоги з тимчасової втрати працездатності
 - д) сума витрат на охорону праці та придбання засобів індивідуального захисту працівників
9. Якщо розмір нарахованої заробітної плати працівника за місяць складає 50% від мінімальної заробітної плати (він працює в режимі неповної зайнятості), то сума єдиного соціального внеску, яку повинен сплати роботодавець за цей місяць, визначається:
- а) добутком фактично нарахованої заробітної плати та ставки ЄСВ (22%)
 - б) добутком максимальної бази сплати ЄСВ (15 мінімальних заробітних плат) та ставки ЄСВ (22%)
 - в) добутком мінімальної бази сплати ЄСВ (мінімальна заробітна плата) та ставки ЄСВ (22%)
 - г) добутком максимальної бази сплати ЄСВ (10 мінімальних заробітних плат) та ставки ЄСВ (22%)
 - д) добутком мінімальної бази сплати ЄСВ (прожитковий мінімум для працездатних осіб) та ставки ЄСВ (22%)
10. Відповідно до КЗпП України оплата праці в нічний час здійснюється
- а) у підвищеному розмірі, встановленому генеральною, галузевою угодами та колективним договором, але не нижче 25 % тарифної ставки за кожну годину роботи у нічний час
 - б) у «звичайному» розмірі
 - в) у підвищеному розмірі, встановленому генеральною, галузевою угодами та колективним договором
 - г) у підвищеному розмірі, встановленому генеральною, галузевою угодами та колективним договором, але не нижче 30 % тарифної ставки за кожну годину роботи у нічний час
 - д) у підвищеному розмірі, встановленому генеральною, галузевою угодами та колективним договором, але не нижче 20 % тарифної ставки за кожну годину роботи у нічний час

Практичні завдання:

1. Працівник перебував у щорічній відпустці з 10 по 28 лютого поточного року. При цьому йому було нараховано $(0,75 * \text{МЗП})$ грн. відпускних за лютий. Розрахуйте загальний розмір заробітної плати працівника за лютий поточного року, якщо в цьому місяці він відпрацював 48 годин (зі 160 год), місячний оклад працівника — $(0,85 * \text{МЗП})$ грн. На основі розрахунків визначте доцільність здійснення доплати до МЗП та суму ЄСВ, яку повинен сплатити роботодавець.

2. Працівник перебував на «лікарняному» з 20 по 30 січня поточного року. Розрахуйте заробітну плату працівника за цей місяць, якщо він відпрацював в січні 106 годин (зі 168 год), а його місячний оклад складає $(\text{МЗП} * 0,95)$ грн. Премія працівника у січні за виробничі результати складає 1500 грн. Допомога з тимчасової втрати працездатності за цей місяць нарахована в розмірі $(\text{МЗП}/3)$ грн. На основі розрахунків визначте доцільність здійснення доплати до МЗП та суму ЄСВ, яку повинен сплатити роботодавець.

3. Працівник був прийнятий на роботу $(N-2)^1$ року. За відпрацьований перший рік роботи він отримав відпустку належної тривалості (24 дні – основна відпустка та 8 днів – додаткова відпустка згідно діючого колективного договору) та відпускні. Розрахуйте розмір грошової компенсації за невикористану щорічну відпустку, якщо 22.10. поточного року він був звільнений у зв'язку із змінами в організації виробництва та праці, зменшенням штатної чисельності працюючих. Дані про його розмір заробітної плати відображені в нижче наведеній таблиці.

<i>Період (порядковий номер місяця/рік)</i>	<i>Нарахована заробітна плата (за відпрацьований час)</i>
<i>10/N</i>	<i>МЗП-800</i>
<i>09/N</i>	
<i>08/N</i>	<i>МЗП*2</i>
<i>07/N</i>	
<i>06/N</i>	
<i>05/N</i>	
<i>04/N</i>	<i>МЗП*1,55</i>
<i>03/N</i>	
<i>02/N</i>	
<i>01/N</i>	
<i>12/N-1</i>	
<i>11/N-1</i>	<i>МЗП*1,35</i>
<i>10/N-1</i>	

¹N – поточний рік.

4. Розрахувати суму компенсації витрат при службовому відрядженні для працівника підприємства, а також розмір його заробітної плати на період відрядження, якщо:

⇒ термін відрядження у м. Чернівці припадало з 01.09. по 18.09. поточного року (згідно прийнятого наказу);

- ⇒ вартість проїзду в одну сторону транспортом загального користування склала $(0,55 * \text{МЗП})$ грн. (підтверджено документально);
- ⇒ вартість добового проживання без врахування витрат на харчування у м. Чернівці становить $(\text{МЗП}/3)$ грн., кількість діб проживання – 15 (підтверджено документально);
- ⇒ розмір нарахованої заробітної плати за серпень та липень поточного року відповідно склав $(2,5 * \text{МЗП})$ та $(2,45 * \text{МЗП})$ грн.;
- ⇒ підприємство згідно з діючими правилами внутрішнього трудового розпорядку працює за п'ятиденним робочим тижнем;
- ⇒ посадовий оклад працівника у вересні поточного року складає $(2,55 * \text{МЗП})$ грн.

5. Оподаткуйте заробітну плату наступних працівників відділу підприємства, перелік яких представлено у нижче наведеній таблиці.

<i>ППП</i>	<i>Нарахована зарплата, грн.</i>	<i>Приналежність до пільгових категорій</i>
<i>Болкун Н.С.</i>	<i>0,5*МЗП</i>	<i>Працює неповний робочий день; інвалід 2 групи</i>
<i>Волкова П.А.</i>	<i>МЗП</i>	<i>Працює неповний робочий день; II категорія постраждалих на ЧАЕС.</i>
<i>Ковальчук І.П.</i>	<i>0,8*МЗП</i>	<i>Працює неповний робочий день; Герой України</i>

6. Оподаткуйте заробітну плату працівника за серпень поточного року, якщо відповідно до затвердженого графіку відпусток на підприємстві його щорічна відпустка припадала на період з 15.08. по 10.09. поточного року, а виплачена сума відпускних – $(\text{МЗП} * 1,5)$ грн. Місячний посадовий оклад працівника складає $(\text{МЗП} * 2,8)$ грн. Відповідно до табелю обліку робочого часу працівник у серпні відпрацював належну нормативну кількість годин (на підприємстві запроваджено п'ятиденний робочий тиждень). Відповідно до наданих документів працівник є вдівцем, який виховує двох дітей до 18 років.

7. Підвищення посадового окладу працівника відбулось у квітні поточного року (базовий місяць, попередня індексація була втрачена) і до серпня поточного року заробітна плата не підвищувалася. Проведіть індексацію заробітної плати працівника з квітня по серпень поточного року, якщо посадовий оклад працівника протягом відповідного періоду складав $(2,8 * \text{МЗП})$ грн./місяць. Інформація про розмір прожиткового мінімуму для працездатних міститься на сайті Міністерства соціальної політики або ж в Законі України «Про державний бюджет».

8. У січні поточного року (N) роботодавець виплачує працівникові зарплату, нараховану за вересень (N-2) року. Сума заборгованості після утримання ПДФО та військового збору (так звана «чиста» заробітна плата) складає $(\text{МЗП} * 2,2)$ грн. Проведіть компенсаційні виплати працівникові у

зв'язку із затримкою виплати заробітної плати згідно діючого законодавства.

Тема 7. Соціальний захист безробітних в Україні

Активні та пасивні інструменти соціального захисту безробітного населення (виплата допомоги по безробіттю, професійне навчання, програми працевлаштування, грантова підтримка бізнесу та ін.).

Тести для самоперевірки:

1. Максимальний розмір допомоги по безробіттю в Україні...:
 - а) не визначений
 - б) встановлено на рівні прожиткового мінімуму
 - в) встановлено на рівні середньої заробітної плати в регіоні у відповідному виді діяльності
 - г) встановлено на рівні 1,5 мінімальної заробітної плати, визначеної законом
 - д) встановлено на рівні двократного розміру прожиткового мінімуму для працездатних громадян
2. Для випускників професійних та загальноосвітніх закладів, які потребують першого робочого місяця, допомога по безробіттю:
 - а) не виплачується
 - б) виплачується 360 днів протягом двох років на загальних підставах
 - в) виплачується у розмірі визначеному законодавством тривалістю 180 днів протягом двох років
 - г) виплачується у мінімальному розмірі тривалістю 360 днів протягом двох років
 - д) виплачується в мінімальному розмірі протягом 90 днів протягом року
3. Від якого із нижче перелічених факторів розмір допомоги по безробіттю для застрахованих осіб в Україні не залежить:
 - а) загального страхового стажу
 - б) підстави звільнення з останнього місця роботи
 - в) мінімальна заробітна плата
 - г) середня заробітна плата безробітного за останнім місцем роботи
 - д) страхового стажу протягом останніх 12 місяців
4. Тривалість виплати допомоги по безробіттю для застрахованої особи, страховий стаж якої протягом останніх 12 місяців становить не менше 7 місяців, а загальний страховий стаж 2 роки, в Україні складає (в межах двох років):
 - а) 180 кал. днів
 - б) 360 кал. днів
 - в) 90 кал. днів
 - г) 120 кал. днів
 - д) 720 кал. днів
5. Тривалість виплати допомоги по безробіттю для застрахованої особи, страховий стаж якої протягом останніх 12 місяців становить не менше 7 місяців, а загальний страховий стаж 8 років, в Україні складає (в межах двох років):
 - а) 180 кал. днів
 - б) 360 кал. днів
 - в) 240 кал. днів

г) 120 кал. днів

д) 720 кал. днів

6. Допомога по безробіттю для застрахованої особи, страховий стаж якої протягом останніх 12 місяців становить менше 7 місяців, в Україні призначається....

а) у мінімальному розмірі (визначається щорічно правлінням Фонду)

б) у максимальному розмірі (1,5 мінімальної заробітної плати)

в) у розрахованому розмірі з урахуванням заробітної плати та страхового стажу безробітного

г) у розмірі прожиткового мінімуму для працездатних

д) у розмірі законодавчо визначеного розміру мінімальної заробітної плати

7. Які безробітні особи в Україні мають право на допомогу по безробіттю у розрахованому розмірі з урахуванням їх заробітної плати (за останнім місцем праці) та страхового стажу:

а) всі, які отримали статус безробітного в ДСЗ

б) які протягом останніх 12 місяців працювали не менше 7 місяців та звільнені не з ініціативи роботодавця з підстав прогулу, розкрадання та інших «статей»

в) які протягом останніх 6 місяців працювали не менше 12 тижнів та звільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці

г) які протягом останніх 12 місяців працювали не менше 6 місяців та та звільнені не з ініціативи роботодавця з підстав прогулу, розкрадання та інших «статей»

д) які протягом останніх 12 місяців працювали не менше 10 місяців та звільнені з ініціативи роботодавця з підстав прогулу, розкрадання та інших «статей»

8. У разі звільнення безробітної особи з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних допомога по безробіттю їй:

а) не виплачується

б) виплачується з 31 дня

в) виплачується з 91 дня

г) виплачується з 61 дня

д) скорочується на перших і останніх 90 днів

9. У разі звільнення безробітної особи з останнього місця роботи за угодою сторін допомога по безробіттю їй:

а) не виплачується

б) виплачується у мінімальному розмірі

в) скорочується на 90 днів (перших)

г) скорочується на 90 днів (останніх)

д) скорочується на перших і останніх 90 днів

10. У разі звільнення безробітної особи з останнього місця роботи за прогул при загальному страховому стажі 3 роки допомога по безробіттю їй....

а) не виплачується

б) виплачується у мінімальному розмірі протягом не більше 180 днів (виплата починається з 61 кал. дня)

в) виплачується у мінімальному розмірі протягом не більше 210 днів (термін виплати скорочується на останніх 30 днів)

г) виплачується у розмірі мінімальної заробітної плати протягом не більше 180 днів (виплата починається з 61 кал. дня)

д) виплачується у розмірі мінімальної заробітної плати протягом не більше 180 днів

Практичні завдання:

1. Обґрунтувати можливість, розмір та термін призначення допомоги по безробіттю для наступних категорій безробітних:

№	Страховий стаж		Підстави звільнення з останнього місяця роботи	Середньомісячна заробітна плата за останні місяці, грн.
	загальний	за останні 12 місяців, що передують безробіттю		
1	10 років	7 місяців	Угода сторін	2,5*МЗП (за 7 місяців)
2	8 років	6 місяців	За власним бажанням без поважних причин	8*МЗП (за 6 місяців)
3	2 роки	12 місяців	Вчинення розкрадання	5*МЗП (за 12 місяців)
4	-	-	Потребує першого робочого місяця після закінчення вузу	-
5	3 місяці	3 місяці	Зміни в організації виробництва та праці, зменшення штатної чисельності працюючих	0,5*МЗП (за 3 місяці)

2. Розрахувати розмір допомоги по безробіттю для безробітної особи, якщо:

- ⇒ її загальний страховий стаж складає 6 років та 5 місяців;
- ⇒ протягом останніх 12 місяців особа працювала 7 місяців;
- ⇒ середньомісячна заробітна плата (за 7 останніх місяців) за останнім місцем роботи склала (2,3*МЗП) грн.;
- ⇒ з останнього місяця роботи працівник був звільнений у зв'язку із змінами в організації виробництва та праці, зменшенням штатної чисельності працюючих.

Обґрунтуйте як зміниться порядок виплати допомоги по безробіттю, якщо особа була б звільнена з останнього місяця роботи за угодою сторін, за вчинення розкрадання.

Тема 8. Пенсійна система України. Соціальний захист пенсіонерів

Структура пенсійної системи України. Проблеми пенсійного забезпечення населення в Україні. Види пенсій у солідарній системі. Страховий стаж. Пенсія за віком. Пенсія по інвалідності. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника.

Тести для самоперевірки:

1. Мінімальний розмір пенсії за віком в Україні:
 - а) не визначений
 - б) прожиткового мінімуму для непрацевдатних осіб
 - в) мінімальної заробітної плати
 - г) прожиткового мінімуму для працевдатних осіб

- д) 50% прожиткового мінімуму для працездатних осіб
2. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійна система в Україні включає такі рівні:
- а) солідарна, індивідуальна, приватна та система недержавного пенсійного забезпечення
 - б) солідарна, кумулятивна та система недержавного пенсійного забезпечення
 - в) солідарна, накопичувальна та система недержавного пенсійного забезпечення
 - г) солідарна, індивідуальна та система недержавного пенсійного забезпечення
 - д) солідарна та система недержавного пенсійного забезпечення
3. Максимальний розмір пенсії за віком в Україні...:
- а) визначено на рівні трьохкратної суми прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб
 - б) не визначено
 - в) визначено на рівні середньої пенсії за віком у державі за попередній місяць
 - г) визначено на рівні трьохкратної суми мінімальної заробітної плати
 - д) визначено на рівні двохкратної суми мінімальної заробітної плати
4. Пенсійний вік для призначення пенсії за віком в Україні у загальному порядку (у разі дотримання вимог по мінімальному страховому стажу) складає:
- а) 55 років – для жінок; 60 років – для чоловіків
 - б) 65 років для чоловіків і жінок
 - в) 60 років – для чоловіків і жінок
 - г) 60 років – для жінок; 65 років – для чоловіків
 - д) 65 років - для жінок; 68 років – для чоловіків
5. Пенсія по інвалідності (при дотриманні законодавчих вимог щодо мінімального страхового стажу) призначається в таких розмірах в залежності від групи інвалідності:
- а) I група - 100%, II група - 70%, III група - 50 % пенсії за віком
 - б) I група – 90%, II група - 80%, III група - 50 % пенсії за віком
 - в) I група – 80 %, II група - 70 %, III група - 50 % пенсії за віком
 - г) I група – 100%, II група - 80%, III група - 40 % пенсії за віком
 - д) I група – 90%, II група - 60%, III група - 30 % пенсії за віком
6. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні...(оберіть правильне продовження речення):
- а) за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який би був необхідний для призначення пенсії по інвалідності
 - б) не залежно від страхового стажу годувальника
 - в) за наявності у годувальника на день смерті не менше ніж 5 років страхового стажу
 - г) за наявності у годувальника на день смерті не менше ніж 10 років страхового стажу
 - д) за наявності у годувальника на день смерті не менше ніж 3 роки страхового стажу
7. Пенсія у зв'язку з втратою годувальника згідно законодавства України призначається в розмірі:

- а) 50% пенсії за віком померлого годувальника - на одного непрацездатного члена сім'ї та 80% - на двох та більше непрацездатних членів сім'ї
- б) 80% пенсії за віком померлого годувальника - на одного непрацездатного члена сім'ї та 100% - на двох та більше непрацездатних членів сім'ї
- в) 100% пенсії за віком померлого годувальника - на одного непрацездатного члена сім'ї та 150% - на двох та більше непрацездатних членів сім'ї
- г) 50% пенсії за віком померлого годувальника - на одного непрацездатного члена сім'ї та 100% - на двох та більше непрацездатних членів сім'ї
- д) 60% пенсії за віком померлого годувальника - на одного непрацездатного члена сім'ї та 120% - на двох та більше непрацездатних членів сім'ї

8. Характерною ознакою солідарної системи як складової пенсійної системи є:

- а) можливість успадкування персонального пенсійного рахунку
- б) персоналізація сплачених пенсійних внесків
- в) централізоване розподілене акумульованих в Пенсійному фонді страхових внесків відповідно до визначених умов
- г) індивідуальна відповідальність за власне пенсійне забезпечення
- д) добровільна участь громадян в формуванні пенсійних накопичень

9. Характерною ознакою накопичувальної системи як складової пенсійної системи є:

- а) централізоване розподілене акумульованих в Пенсійному фонді страхових внесків відповідно до визначених умов
- б) можливість успадкування персонального пенсійного рахунку
- в) колективна відповідальність поколінь (сучасні покоління працездатних громадян сплачують внески для виплати пенсії нинішнім пенсіонерам)
- г) колективне (солідарне) формування Пенсійного фонду для подальшої виплати пенсій
- д) добровільна участь громадян в формуванні пенсійних накопичень

10. Характерною ознакою системи недержавного пенсійного забезпечення як складової пенсійної системи є:

- а) централізоване розподілене акумульованих в Пенсійному фонді страхових внесків відповідно до визначених умов
- б) персоналізація сплачених пенсійних внесків
- в) колективна відповідальність поколінь (сучасні покоління працездатних громадян сплачують внески для виплати пенсії нинішнім пенсіонерам)
- г) колективне (солідарне) формування Пенсійного фонду для подальшої виплати пенсій
- д) добровільна участь громадян в формуванні пенсійних накопичень

Практичні завдання:

1. Розрахувати розмір пенсії по інвалідності для чоловіка, інвалідність якого було встановлено у березні поточного року, якщо:

- ⇒ чоловіка було визнано інвалідом 3-ї групи у віці 47р.;
- ⇒ його фактичний страховий стаж складає 29 років та 6 місяців;
- ⇒ його індивідуальний коефіцієнт заробітної плати становить 1,305;

Обґрунтуйте можливість і доцільність призначення для даного пенсіонера пенсії за віком замість пенсії по інвалідності.

Дані про середню заробітну плату, з якої сплачено ЄСВ та яка використовується для призначення пенсії, містяться на сайті Пенсійного фонду (<https://www.pfu.gov.ua/statystyka/pokazniki-serednoyi-zarobitnoyi-plati/>).

2. Розрахувати розмір пенсії за віком згідно чинного законодавства для жінки, якій у червні поточного року виповнилося 60 років, якщо:

⇒ страховий стаж жінки складає 30 років та 6 місяців / 26 років;

⇒ її індивідуальний коефіцієнт заробітної плати складає 1,445.

3. Розрахувати розмір пенсії у разі втраті годувальника, якщо:

⇒ годувальник (жінка) померла у віці 45 років у поточному році;

⇒ загальний страховий стаж померлого годувальника складає 15 років та 6 місяців;

⇒ індивідуальний коефіцієнт заробітної плати складає 0,856;

⇒ сім'я померлого годувальника складається з двох дітей віком 14 та 18 років (навчається денно у вузі) та чоловіка віком 43 роки (працює).

Тема 9. Соціальний захист дітей та матерів

Допомога по вагітності та пологах. Гарантії у сфері праці та соціальні виплати при народженні дитини. Гарантії у сфері праці та соціальні виплати матерям (в т.ч. багатодітним, самотнім).

Тести для самоперевірки:

1. Згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» дітьми в Україні визнаються:

а) особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше

б) особа віком до 16 років, якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше

в) особа віком до 14 років, якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше

г) особа віком до 15 років, якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше

д) особа віком до 16 років (повноліття), якщо згідно із законом вона не набуває прав повнолітньої раніше

2. До видів державної допомоги сім'ям з дітьми в Україні не належить:

а) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами

б) допомога при народженні дитини, одноразова натуральна допомога «пакунок малюка»

в) допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування

г) допомога на дітей самотнім матерям

д) допомога на дітей до досягнення ними повноліття

3. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами для незастрахованих жінок згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» складає:

а) 100% середньомісячного доходу (стипендії, грошового забезпечення, допомоги по безробіттю тощо) жінки, але не менше 25% від розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для працездатної особи із розрахунку на місяць

- б) 100% середньомісячного доходу (стипендії, грошового забезпечення, допомоги по безробіттю тощо) жінки, але не менше 50 % від розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для працездатної особи із розрахунку на місяць
 - в) 100% середньомісячного доходу (стипендії, грошового забезпечення, допомоги по безробіттю тощо) жінки
 - г) 50% від розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для працездатної особи із розрахунку на місяць
 - д) 25% від розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для працездатної особи із розрахунку на місяць
4. Допомога при народженні дитини згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» при народженні першої та кожної наступної дитини призначається у розмірі:
- а) 41280 гривень; її виплата здійснюється одноразово у сумі 20000 гривень, решта суми виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами
 - б) суми кратній 50-ти прожитковим мінімумам для дітей до 6 років; виплачується одноразово)
 - в) 41280 гривень; її виплата здійснюється одноразово у сумі 10320 гривень, решта суми виплачується протягом наступних 36 місяців рівними частинами
 - г) суми кратній 80-ти прожитковим мінімумам для дітей до 6 років; виплачується одноразово)
 - д) суми кратній 20-ти мінімальним заробітним платам; виплачується одноразово)
5. Одноразова натуральна допомога «пакунок малюка» є безповоротною адресною соціальною допомогою сім'ям, в яких народилася живонароджена дитина, грошовий еквівалент якої складає:
- а) три розміри прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років
 - б) два розміри прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років
 - в) п'яти розмірам прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років
 - г) десяти розмірам прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років
 - д) вісьми розмірам прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років
6. Допомога при усиновленні дитини згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» надається у розмірі:
- а) встановленому для виплати допомоги при народженні дитини
 - б) сумі кратній п'яти прожитковим мінімумам для дітей до 6 років
 - в) сумі кратній трьох прожитковим мінімумам для дітей до 6 років
 - г) сумі кратній десяти прожитковим мінімумам для дітей до 6 років
 - д) сумі кратній п'яти мінімальним заробітним платам
7. Розмір допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування, згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» в Україні становить:
- а) 2,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку; на дітей з інвалідністю - 3,5 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку
 - б) 2,0 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку
 - в) 3,0 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку; на дітей з інвалідністю – 4,0 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку
 - г) 41280 гривень у розрахунку на рік
 - д) 3,0 розміру прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку
8. Розмір допомоги на дітей одиницями матерям згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» в Україні становить:

- а) суму, що визначається як різниця між 100% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні дванадцять місяців
- б) суму, що визначається як різниця між 100% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та прожитковим мінімумом для сім'ї
- в) суму, що визначається як різниця між 50% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку
- г) суму, що визначається як різниця між 100% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців
- д) суму, що визначається як різниця між 150% прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку

9. Тривалість виплати допомоги по вагітності та пологах (загальні підстави) становить:

- а) 56 кал. днів до пологів і 70 кал. днів після пологів
- б) 70 кал. днів до пологів і 70 кал. днів після пологів
- в) 70 кал. днів до пологів і 56 кал. днів після пологів
- г) 70 кал. днів до пологів і 56 кал. днів після пологів
- д) 90 кал. днів до пологів і 90 кал. днів після пологів

10. Тривалість виплати допомоги по вагітності та пологах для жінок, які належать до I-IV категорії постраждалих на ЧАЕС, становить:

- а) 56 кал. днів до пологів і 70 кал. днів після пологів
- б) 70 кал. днів до пологів і 70 кал. днів після пологів
- в) 70 кал. днів до пологів і 56 кал. днів після пологів
- г) 70 кал. днів до пологів і 56 кал. днів після пологів
- д) 90 кал. днів до пологів і 90 кал. днів після пологів

Практичні завдання:

1. Визначте приналежність соціальних допомог, виплата яких передбачена Законом України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», до універсальних, адресних та комбінованих соціальних допомог. Обґрунтуйте власну позицію.

2. Визначте суму допомоги по вагітності та пологах, на яку згідно Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» зможуть претендувати наступні претенденти з числа жінок:

- ⇒ студентка денної форми навчання вищого навчального закладу, яка навчається на умовах контракту
- ⇒ безробітна, яка зареєстрована в центрі зайнятості
- ⇒ жінка, яка не працює, не має доходів та страхового стажу.

Тема 10. Соціальний захист населення з низьким рівнем життя

Малозабезпечені сім'ї: ідентифікація та критерії визначення в Україні. Допомога малозабезпеченим сім'ям. Соціальний захист населення з низькими доходами в житлово-комунальній сфері. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Допомога на догляд.

Тести для самоперевірки:

1. Згідно Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» малозабезпеченою сім'єю в Україні є:
 - а) сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї
 - б) будь-яка сім'я, яка ідентифікує себе такою та звернулася за призначенням відповідної допомоги
 - в) сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж сума кратна п'яти мінімальним заробітним платам
 - г) сім'я, яка має у своєму складі більше ніж 5 осіб та середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для сім'ї
 - д) сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний дохід нижчий, ніж прожитковий мінімум для працездатних громадян
2. Розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям визначається як:
 - а) різниця між 100 неоподатковуваними мінімумів доходів громадян та середньомісячним сукупним доходом сім'ї
 - б) різниця між прожитковим мінімумом для сім'ї та її середньомісячним сукупним доходом сім'ї, але не вище прожиткового мінімуму для сім'ї
 - в) різниця між мінімальною заробітною платою та прожитковим мінімумом для сім'ї
 - г) різниця між мінімальною заробітною платою та середньомісячним сукупним доходом сім'ї
 - д) різниця між середньомісячним сукупним доходом сім'ї та прожитковим мінімумом для працездатних осіб
3. Максимальний розмір державної соціальної допомоги не може перевищувати:
 - а) прожитковий мінімум для сім'ї
 - б) прожитковий мінімум для працездатних
 - в) мінімальна заробітна плата
 - г) суму кратну трьом прожитковим мінімумам для працездатних
 - д) суму кратну двом прожитковим мінімумам для працездатних
4. Державна соціальна допомога призначається на:
 - а) 6 місяців
 - б) 3 місяці
 - в) 1 місяць
 - г) 1 рік
 - д) будь-який строк, визначений органами соціального забезпечення
5. Згідно Закону України «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» субсидія в Україні надається...:
 - а) на цільовій основі для придбання соціального житла
 - б) на цільовій основі для оплати житлово-комунальних послуг (придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива)
 - в) для нужденних верст населення для підвищення їх рівня життя
 - г) для ліквідації бідності серед населення, яке не має власного житла

д) для кредитування придбання житла молодими родинами

6. Житлова субсидія в Україні не призначається в таких випадках:

а) загальна площа житлового приміщення перевищує 130 кв. метрів для квартир у багатоквартирному будинку, 230 кв. метрів для індивідуальних будинків

б) будь-хто із складу домогосподарства або член сім'ї особи із складу домогосподарства має у власності транспортний засіб, що підлягає реєстрації в установленому законодавством порядку, з року випуску якого минуло менше п'яти років (крім мопеда і причепа)

в) будь-хто із складу домогосподарства або член сім'ї особи із складу домогосподарства має у власності більше ніж один транспортний засіб, що підлягає реєстрації в установленому законодавством порядку, з року випуску якого минуло менше ніж 15 років (крім мопеда і причепа)

г) у складі домогосподарства, які досягли 18-річного віку та за інформацією ДПС, Пенсійного фонду України, у них взагалі відсутні доходи

д) усі відповіді правильні

7. Обов'язковий відсоток платежу за житлово-комунальні послуги, який враховується при призначенні субсидії, в Україні складає:

а) розраховується залежно від складу домогосподарства та його доходів

б) 15% середньомісячного сукупного доходу громадян, які зареєстровані у відповідному житловому приміщенні

в) 10% середньомісячного сукупного доходу, якщо у відповідному житловому приміщенні зареєстровані лише непрацездатні громадяни

г) 10% середньомісячного сукупного доходу громадян, які зареєстровані у відповідному житловому приміщенні

д) розраховується залежно від доходів домогосподарства

8. Необхідною умовою надання субсидії в Україні є:

а) наявність різниці між розміром обов'язкового відсотка платежу за житлово-комунальні послуги (скраплений газ, побутове паливо) і розміром фактичної відповідної плати у межах норм споживання

б) перебування громадян (одного з членів сім'ї), які зареєстровані у відповідному житловому приміщенні, на обліку щодо поліпшення житлових умов не менше 5 років

в) визнання домогосподарства бідним за відносним критерієм

г) наявність різниці між розміром плати за житлово-комунальні послуги (скраплений газ, побутове паливо) у межах норм споживання і розміром відповідного обов'язкового відсотка платежу

д) визнання домогосподарства бідним за абсолютним критерієм

9. Розмір державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію по інвалідності, в Україні становить:

а) I група – 100%, II група – 80%, III група – 60% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

б) I група – 80%, II група – 70%, III група – 50% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

в) 100 прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (не залежно від групи інвалідності)

г) 50 прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (не залежно від групи інвалідності)

д) I та II група – 80%, III група – 50% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

10. Розмір державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію за віком, в Україні становить:

а) 30% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

б) 50% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

в) 100 прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

г) 60 прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

д) 25% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

Практичні завдання:

1. Обґрунтувати право сім'ї Остапчуків на державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям та розрахувати її розмір, якщо:

⇒ сім'я складається з п'яти осіб (мати, батько працездатного віку та троє дітей до 18 років);

⇒ сумарний заробіток батька за останні 6 місяців склав (15,5*МЗП) грн.;

⇒ мати перебуває у відпустці по догляду за дитиною до 3-х років та протягом останніх шести місяців, що передували місяцю звернення за допомогою, отримувала кожного місяця (0,4*ПМ) допомоги по догляду за дитиною до трьохрічного віку;

⇒ сім'я проживає у трьохкімнатній квартирі загальною площею 90 кв. м.;

⇒ у власності сім'ї перебуває автомобіль (рік випуску – 2009).

ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Студенти спеціальності «Економіка» заочної форми навчання з дисципліни «Соціальна політика» виконують індивідуальну (контрольну) роботу. Індивідуальна робота охоплює основні теми навчальної дисципліни і зорієнтована на закріплення студентами теоретичних знань, отриманих при вивченні дисципліни, та набуття практичного досвіду їх використання.

Завдання для студентів заочної форми навчання виконуються у формі контрольної роботи, що передбачає виконання двох завдань: 1) Розкрити сутність двох теоретичних питань за переліком, що відображений нижче. 2) Розв'язати задачі, які наведені нижче.

В *теоретичній частині* індивідуальної роботи студентам необхідно розкрити сутність двох питань за нижче наведеним переліком:

1. Соціальний захист матерів в Україні.
2. Соціальна політики: суть та головні завдання.
3. Об'єкти та суб'єкти соціальної політики
4. Допомога малозабезпеченим сім'ям в Україні.
5. Допомога сім'ям з дітьми в Україні.
6. Пенсія у разі втрати годувальника в Україні.
7. Сутність та складові соціального захисту.

8. Функції соціального захисту.
9. Єдиний соціальний внесок в Україні.
10. Благодійництво, меценатство, спонсорство як механізми фінансового забезпечення соціальної політики.
11. Соціальна допомога: сутність та види.
12. Принципи соціального захисту.
13. Нормативно-правове забезпечення соціальної політики України.
14. Соціальні стандарти та гарантії в Україні.
15. Мінімальна заробітна плата: сутність, порядок встановлення та значимість.
16. Прожитковий мінімум як базовий соціальний стандарт в Україні.
17. Індикація заробітної плати в Україні.
18. Компенсація заробітної плати у разі затримки її виплати.
19. Норми і гарантії в оплаті праці.
20. Гарантії оплати праці в період щорічної відпустки.
21. Порядок оплати праці і компенсації витрат в період службового відрядження.
22. Допомога з тимчасової втрати працездатності.
23. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами для застрахованих осіб.
24. Виплати при народженні дитини в Україні.
25. Допомога по безробіттю в Україні.
26. Активні програми підтримки безробітних в Україні.
27. Допомога в результаті нещасного випадку на виробництві.
28. Пенсійна система України.
29. Солідарний рівень пенсійної системи України: переваги та недоліки.
30. Види пенсій в солідарній пенсійній системі України.
31. Страховий стаж та пенсійний вік в солідарній пенсійній системі України.
32. Пенсія за віком в Україні.
33. Пенсія по інвалідності в Україні.
34. Пенсія у разі втрати годувальника в Україні.
35. Недержавне пенсійне страхування в Україні.
36. Допомога малозабезпеченим сім'ям в Україні.
37. Субсидія на оплату житлово-комунальних послуг в Україні.
38. Соціальний захист малозабезпечених сімей в Україні.
39. Соціальні виплати інвалідам в Україні.
40. Пільги на проїзд в системі соціального захисту населення в Україні.
41. Соціальний захист населення, що не має права на пенсію, та інвалідів в Україні.
42. Порядок оподаткування заробітної плати. Податкова соціальна пільга.
43. Соціальний захист зайнятих у трудовій сфері: законодавчий аспект.

44. Система загальнообов'язкового державного соціального страхування в Україні.
45. Соціальний захист безробітних в Україні.
46. Соціальний захист дітей в Україні.
47. Проблеми реалізації соціальної політики в Україні
48. Вплив тіньової економіки та корупції на ефективність реалізації соціальної політики.
49. Концепція «соціальної держави» та можливості її реалізації в Україні.
50. Людський розвиток як мета соціальної політики.

Теоретична частина виконується за обраною темою. Вихідними даними є опубліковані джерела інформації, основний список яких наведено в кінці методичних рекомендацій. Обрана тема теоретичної частини розкривається на основі порівняння ключових понять, концепцій, показників, класифікацій або інших положень з як мінімум 2 джерел інформації, на які робляться посилання у квадратних дужках [N, с.N-NN].

Вибір відповідних теоретичних питань необхідно здійснювати за порядковим номером у журналі відповідно до таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Порядкові номери теоретичних питань у контрольній роботі

<i>Порядковий номер за списком у журналі</i>	<i>Питання, які необхідно висвітлити</i>
1	1,50
2	2,49
3	3,48
4	4,47
5	5,46
6	6,45
7	7,44
8	8,43
9	9,42
10	10,41
11	11,40
12	12,39
13	13,38
14	14,37
15	15,36
16	16,35
17	17,34
18	18,33
19	19,32
20	20,31
21	21,30
22	22,29
23	23,28
24	24,27
25	25,26
26	50,30

Практична частина контрольної роботи передбачає розрахунок наступних задач:

1. Відповідно до наведеної відомості по заробітній платі (табл.) здійснити її

оподаткування, а також розрахунок нарахувань ЄСВ у фонди соціального страхування

№	ПІБ	Нарахована заробітна плата, грн.	Примітка
1	Борячинський В.І.	$2,5 * \text{МЗП} + n^1$	-
2	Ковальчук В.П.	$0,75 * \text{МЗП} + n * 2$	громадянин 2-ї категорії, що постраждав на ЧАЕС
3	Марчук Н.Г.	$2,3 * \text{МЗП} + n * 3$	-
4	Макроров Г.П.	$3 * \text{МЗП} + n * 2$	одинок мати, що має 2-х дітей до 18 років
5	Миколайчук О.П.	$2,5 * \text{МЗП} + n * 5$	мати трьох дітей
8	Ярута П.В.	МЗП	учасник бойових дій

2. Розрахувати розмір допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності працівнику підприємства Кононенку Р.М., якщо:

- ⇒ відповідно до листа непрацездатності період хвороби припадає з 12.04 по 18.04. поточного року;
- ⇒ страховий стаж Кононенка Р.М. становить n років і 6 місяців;
- ⇒ розмір нарахованої заробітної плати Кононенка Р.М. за останні 12 місяців, що передували місяцю, в якому настала хвороба, складає $(20 * \text{МЗП} + n)$ грн.

Рекомендована література

Базова

1. Климанська Л. Д., Савка В. Є., Хома Н. М. та ін. Соціальна політика : навч. посіб. 2-ге вид. випр. і доповн. Львів: «Новий Світ-2000». 2020. 318 с.
2. Історія та теорія соціальної політики України : навч. посібн. / А. О. Ярошенко, Т. В. Семигіна, Н. В. Сушицька ; за ред. А. О. Ярошенко. Київ : НПУ імені М.П. Драгоманова. 2018. 289 с.
3. Соціальна економіка : навч. посіб. / Г. В. Назарова, С. Ю. Гончарова, Ю. В. Сотникова, Н. В. Аграмакова. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2018. 275 с.
4. Соціальна політика : навчальний посібник / за заг. ред. В. П. Пічі, Я. Б. Турчин ; 2-е видання. Львів : Новий Світ. 2018. 318 с.
5. Баранник Л. Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів. 2017. 246 с.
6. Кириленко О. П., Толуб'як В. С. Соціальне страхування : підручник. Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ. 2016. 516 с.

¹ n – порядковий номер студента за списком в журналі; ЗПм – мінімальний розмір заробітної плати.

7. Соціальне забезпечення в Україні : навч. посібник / кол. авторів; за ред. А. Я. Кузнєцової, З. Е. Скринник, Л. К. Семів. Львів : Університет банківської справи. 2021. 547 с.
8. Утвенко В. В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки : навчальний посібник. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 248 с.
9. Безкровний О. В., Аранчій В. І., Лихопій В. І. Соціальне страхування : навчальний посібник. Полтава : ПДАА. 2016. 219 с.
10. Безлуга В. О., Загірняк Д. М., Шаповал Л. М. Соціальне страхування : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури. 2019. 208 с.

Допоміжна

1. Шаповалова Т. М. Економічні основи соціального забезпечення : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської політехніки. 2018. 128с.
2. Ярошенко О. М. Право соціального забезпечення : підручник. Харків : Право. 2019. 376 с.
3. Соціальне забезпечення в контексті вступу в ЄС : монографія / За загальною редакцією Дерій Ж. В. Київ : Видавничий дім «Кондор».2017. 192 с.
4. Соціальна політика в Україні у воєнний час: 2022-2023 роки. Аналітичний огляд. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://surl.li/slzeoa>

Нормативно-правові акти

1. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971р. № 322-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2017-14>.
3. Закон України «Про соціальне страхування» № 1105-XIV від 23.09.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>.
4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003р. № 1058-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>.
5. Постанова КМУ «Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням» №1266 від 26.09.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF#Text>.
6. Закон України «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг,

- придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива» №848 від 21.10.1995 h/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-95-%D0%BF#Text>.
7. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» № 1768-III від 01.06.2000р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1768-14#Text>).
 8. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 08.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>.
 9. Закон України «Про зайнятість населення» № 5067-VI від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
 10. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю» № 1727-IV від 18.05.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>).
 11. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» № 1533-III від 02.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
 12. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» № 2811-XII від 21.11.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text>